

استانداری خراسان جنوبی
دفتر امور بانوان و خانواده
طرح ملی توان‌افزایی و ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی زنان و خانواده

نقشه‌ی راه تاب‌آوری استان خراسان جنوبی

تهیه‌کنندگان

دکتر احمد خامسان، دکتر لیلا طالب‌زاده، معظمه بهلگردی

۱۳۹۶/۱۰/۱۵

به نام خداوند جان و خرد

در این گزارش موارد زیر ارائه شده است:

- نقشه‌ی راه کلی تاب‌آوری استان خراسان جنوبی
- نقشه‌های راه تهیه شده در فاز دوم طرح ملی توان‌افزایی و ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی زنان و خانواده استان خراسان جنوبی

نماد تاب‌آوری طبیعت استان خراسان جنوبی

درختان تاب‌آور بند دره‌ی بیرجند

چگونه این درختان در مرتفع‌ترین مناطق کوهستانی و در مقابل طبیعت بی‌رحم منطقه مقاومت و تاب‌آوری داشته‌اند؟ به راستی اگر همه‌ی درختان این‌گونه بودند، طبیعت منطقه شکل دیگری نداشت؟ اما این فقط یک آرزو است که همه در مقابل شوک‌ها مقاومت داشته، تاب‌آور باشند و زنده و پویا بمانند.

این درختان نمادی از انسان‌ها و جوامع هستند. همه‌ی انسان‌ها و جوامع در مقابل شوک‌هایی که به آن‌ها وارد می‌شود مقاوم نیستند. رمز ماندگاری و پایداری آن‌ها در یک کلمه خلاصه می‌شود: «تاب‌آوری»

فهرست مطالب

گام‌های تهیه نقشه‌ی راه کلی تاب‌آوری استان خراسان جنوبی	۵
(۱) تعیین و مشخص نمودن اهداف	۶
(۲) بررسی و شناسایی ریسک‌ها و موانع و تدوین و مشخص نمودن برنامه‌های عملی	۶
(۳) اولویت‌بندی و تعیین تقدّم و تأخر در اجرا	۲۶
نقشه‌ی راه کلی تاب‌آوری استان خراسان جنوبی: برنامه‌های کوتاه مدت	۲۷
نقشه‌ی راه کلی تاب‌آوری استان خراسان جنوبی: برنامه‌های میان مدت	۲۸
نقشه‌ی راه کلی تاب‌آوری استان خراسان جنوبی: برنامه‌های بلند مدت	۲۹
نقشه‌های راه تهیه شده جامعه‌ی هدف در استان خراسان جنوبی	۳۰
(۱) نقشه‌ی راه تاب‌آوری معیشت زنان سرپرست خانوار استان خراسان جنوبی	
(۲) نقشه‌ی راه تاب‌آوری آسیب‌های تهدیدکننده دانشجویان دختر ورودی غیربومی دانشگاه استان خراسان جنوبی (نمونه‌ی موردی دانشگاه بیرجند)	
(۳) نقشه‌ی راه تاب‌آوری روابط فرازناشویی همسران زندانیان استان خراسان جنوبی	
(۴) نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان در حال طلاق در دوره عقد استان خراسان جنوبی	
(۵) نقشه‌ی راه تاب‌آوری دختران مزدوج زیر سن قانونی استان خراسان جنوبی	
(۶) نقشه‌ی راه تاب‌آوری محله‌ی حاشیه نشین خیرآباد بیرجند استان خراسان جنوبی	
(۷) نقشه‌ی راه تاب‌آوری محله‌ی توحید بیرجند با محوریت «خیانت‌های زناشویی» و «شکاف بین نسلی»	
(۸) نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان دچار اختلافات خانوادگی در معرض طلاق در استان خراسان جنوبی	
(۹) نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان سرپرست خانوار شهرستان بیرجند	
(۱۰) نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان سرپرست خانوار (مطلقه، اعتیاد همسر) دبیرستان حضرت زینب (س) شهرستان بیرجند	
(۱۱) نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان سرپرست خانوار تحت پوشش موسسه‌ی خیریه حضرت رسول اکرم و کارگاه توانبخشی دست‌های پرتوان شهرستان بیرجند	
(۱۲) نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان دختران بازمانده از تحصیل و ازدواج تحت حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) شهرستان سرایان استان خراسان جنوبی	
(۱۳) نقشه‌ی راه تاب‌آوری دانش‌آموزان دختر تحت حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) شهرستان زیرکوه استان خراسان جنوبی	
(۱۴) نقشه‌ی راه تاب‌آوری نوجوانان تحت حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) شهرستان نهبندان استان خراسان جنوبی	
(۱۵) نقشه‌ی راه تاب‌آوری حاشیه نشین شهرک معصومیه شهرستان بیرجند استان خراسان جنوبی	
(۱۶) نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان بدسرپرست شهرستان طبس استان خراسان جنوبی	
(۱۷) نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان مطلقه شهرستان سریشه استان خراسان جنوبی	
(۱۸) نقشه‌ی راه تاب‌آوری خانوارهای حاشیه نشین حاجی آباد شهرستان بیرجند استان خراسان جنوبی	

گام‌های تهیه نقشه‌ی راه کلی تاب‌آوری استان خراسان جنوبی

نقشه‌ی راه کلی تاب‌آوری استان خراسان جنوبی بر مبنای اطلاعات میدانی به دست آمده از اجرای طرح « طرح ملی توان‌افزایی و ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی زنان و خانواده» و نظرات متخصصان در سه گام زیر تهیه شده است. جمع‌بندی نقشه‌ی راه استان خراسان جنوبی بر اساس ظرفیت‌های سه گانه‌ی جذب، انطباق و تغییر در جدولی به طور خلاصه در صفحه‌ی ۲۸ ارائه شده است.

گام‌های تهیه‌ی نقشه‌ی راه

(۱) تعیین و مشخص کردن اهداف

(۲) بررسی و شناسایی ریسک‌ها و موانع و تدوین و مشخص نمودن برنامه‌های عملی

- عدم سرمایه‌گذاری در استان
- خشکسالی
- بیکاری
- مهاجرت جوانان و پیری جمعیت
- مشکلات ناشی از هم‌مرزی با افغانستان: حمل مواد مخدر، امنیت، اعتیاد
- زلزله
- حاشیه‌نشینی: ناشی از خشکسالی و خالی شدن روستاها
- شاخص‌های مربوط به آسیب‌های اجتماعی به ویژه:
  - شکاف نسل‌ها
  - دختران مزدوج زیر سن قانونی
  - زنان سرپرست خانوار
  - افت شاخص‌های مرتبط با خانواده: کاهش ازدواج و افزایش طلاق
  - دختران بازمانده از تحصیل
  - روابط فرزندناشویی

(۳) اولویت‌بندی و تعیین تقدّم و تأخر در اجرا

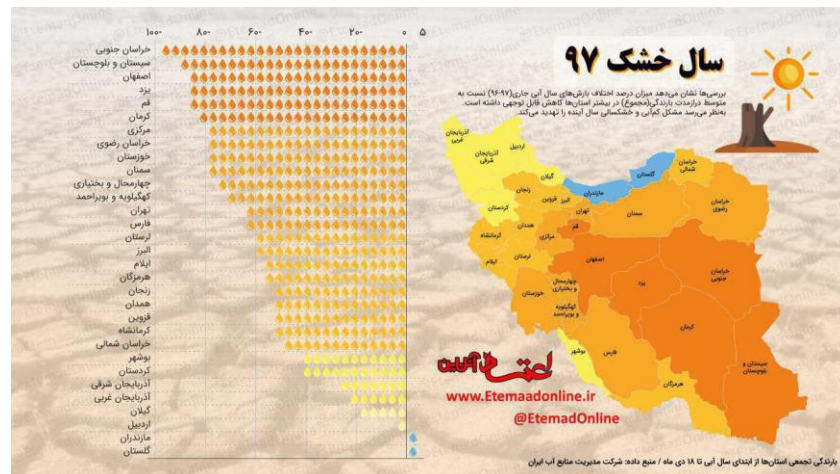
۱) تعیین و مشخص نمودن اهداف

نقشه‌ی راه کلی تاب‌آوری استان خراسان جنوبی بر اساس نظرات کارشناسان منطقه و نقشه‌های راه ارائه شده در طرح ملی توان‌افزایی و ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی زنان و خانواده تهیه شده و بر سرمایه‌ها و منابع استان مبتنی می‌باشد. ایجاد و توسعه‌ی آگاهی، آینده‌نگری، ژرف‌اندیشی و جامعیت، اساس طراحی و تدوین نقشه‌ی راه تاب‌آوری خراسان جنوبی بوده است. نخست ریسک‌ها و موانع شناسایی شده‌اند. سپس برنامه‌های عملی بررسی و تدوین شده‌اند، و در انتها تقدم و تأخر پرداختن به راهکارها اولویت‌بندی و ارائه شده است.

۲) بررسی و شناسایی ریسک‌ها و موانع و تدوین و مشخص نمودن برنامه‌های عملی

در این بخش عمده‌ترین ریسک‌ها استان خراسان جنوبی ارائه و برنامه‌های عملی پیشنهادی برای آمادگی در برابر ریسک‌ها ارائه شده است.

۱ - خشکسالی

تغییر اقلیم یکی از مهم‌ترین چالش‌های بشر در سده‌ی جاری و خشکسالی یکی از حوادث طبیعی ناشی از آن است. خشک‌سالی پدیده‌ای خزنده و پیچیده است که ناشی از کمبود بارش و افزایش درجه حرارت بوده و برخلاف سایر حوادث، پیش‌بینی ابتداء، مدت و انتهای آن نیز دشوار است. استان خراسان جنوبی از سال ۱۳۷۷ تا کنون با خشکسالی مواجه بوده است. در فاصله‌ی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۵ شدیدترین خشکسالی در سال‌های آبی ۱۳۸۰-۱۳۷۸، مرطوب‌ترین سال منطقه، سال آبی ۱۳۷۰-۱۳۶۹ و از سال ۱۳۷۷ تا کنون میزان بارندگی استان نزدیک به نرمال و یا خشکسال بوده و در بین شهرستان‌های استان، بیشترین میزان خشکسالی به ترتیب مربوط به قائن، خوسف، بشرویه، طبس و فردوس است. خشکسالی نزدیک به ۱۷ سال است که ادامه داشته و در برخی نقاط سبب بروز مشکلات جدی شده است. بنا بر گزارش هواشناسی خراسان جنوبی سالانه ۱۲۰ میلی‌متر باران در استان می‌بارد، این در حالی است که میانگین بارندگی کشور ۲۵۰ میلی‌متر است و بیشترین حجم بارندگی خراسان جنوبی در فصل بهار است. به گفته‌ی کارشناسان، ذخایر آبی در خراسان جنوبی کاهش یافته و ۴۰ درصد از قنوات خشک شده است و از این رو کشاورزی مردم نیز با مشکلات زیادی مواجه شده

است. پدیده‌ی خشکسالی در خراسان جنوبی بسیار جدی است و می‌توان گفت اکنون با مرگ خاموش روستاها ناشی از خشکسالی مواجه هستیم.

برای تاب‌آوری استان خراسان جنوبی در برابر خشکسالی راهکارهای زیر شناسایی شده و ارائه می‌گردد:

- توجه به مدیریت ریسک نسبت به مدیریت بحران، به عنوان مهمترین عامل مهارکننده‌ی خشکسالی
- جدا کردن آب شرب از سایر مصارف شهری
- ارتقاء سطح فرهنگ صرفه‌جویی در مصرف آب
- کنترل برداشت آب از منابع زیرزمینی
- اجرای پروژه‌های آبخیزداری و آبخوان و تثبیت شن‌های روان
- انتقال آب از سایر مکان‌ها
- بارور کردن ابرها
- جلوگیری از تخریب و گسترش دادن پوشش گیاهی
- تغییر کشت و اجرای آبیاری‌های تحت فشار
- اجرای گونه‌های مقاوم با خشکسالی
- تمرکز بر کاشت محصولات بومی و روش‌های افزایش راندمان محصول
- توجه به دانش بومی کشاورزی و میزان بهره‌گیری از آن
- توسعه‌ی بیمه‌ی محصولات کشاورزی
- ایجاد سیستم پایش و پیش‌آگاهی خشکسالی و ارزیابی خسارت

۲ - زلزله

خراسان جنوبی استانی با خطر لرزه‌خیزی بالاست و ۵۰ گسل فعال در گستره‌ی استان شناسایی شده است که از این تعداد حدود ۱۵ گسل اصلی و بقیه فرعی هستند. گسل‌های فعال، پتانسیل رخداد زمین لرزه را دارند بنابراین می‌توان گفت خراسان جنوبی استانی با خطر لرزه‌خیزی بالاست و در استان پتانسیل رخداد زمین لرزه‌های ۷/۷ ریشتری وجود دارد.

بافت‌های فرسوده از جمله چالش‌های پیش روی مدیریت شهری است و شهرهای خراسان جنوبی به لحاظ اینکه در پهنه‌ی زلزله قرار دارند در معرض خطر بیشتر است. هر چند بعد از تقسیم استان نگاه مسئولان به بافت فرسوده تغییر کرده و برنامه‌هایی هم برای بهسازی و نوسازی آن با توجه به حادثه‌خیز بودن منطقه ارائه شده است، اما در این میان مشکلاتی از جمله نبود اعتبار برای خرید املاک، ناتوانی ساکنان، موروثی بودن املاک، نداشتن توان مالی برای خرید ملک جدید و مانند آن باعث شده طرح‌های مسئولان در این زمینه به کندی پیش برود یا متوقف شود. به گفته‌ی کارشناسان، خراسان جنوبی بر روی گسل‌های فعال زلزله از جمله «بنیاباد» و «دشت بیاض» است که لزوم آمادگی مدیریت بحران و توجه به بافت‌های فرسوده شهری و روستایی را دو چندان می‌کند. همچنین حدود ۷۰ درصد بافت روستایی استان فرسوده است.

به منظور تاب‌آوری استان خراسان جنوبی در برابر زلزله اقدامات زیر شناسایی شده و ارائه می‌گردد:

- به افراد آموزش داده شود که در حین زلزله چه اقداماتی باید انجام دهند. نیاز به دانش معتبری از بهترین نوع رفتار خودمحافظتی وجود دارد و همچنین نیاز به یک متدولوژی برای ارزیابی میزان خطرات در خانه‌های بومی و سایر مسکن‌ها حس می‌شود.
- لازم است توانایی‌های عملیات‌های تجسس و نجات شهری در محل وقوع حادثه افزایش یابد. یکی از بزرگ‌ترین تراژدی‌ها در زلزله این است که نیروهای عملیات‌های تجسس و نجات شهری از هزاران کیلومتر دورتر از محل وقوع حادثه می‌آیند و پس از ۳۶-۷۲ ساعت پس از حادثه می‌رسند.
- باید ریسک‌های سازه‌ای و غیر سازه‌ای را کاهش داد. بسیاری از این ریسک‌ها مربوط به داخل ساختمان هستند، اگرچه برخی به خارج از ساختمان ربط دارند. بسیاری از ریسک‌های غیرسازه‌ای را می‌توان به آسانی بررسی و چاره‌اندیشی نمود.
- لازم است برنامه‌ریزی قابل‌انعطاف داشته باشیم. برنامه‌ریزی باید خود یک پروسه باشد، نه یک هدف. در واقع، پروسه برنامه‌ریزی اغلب مفیدتر از نتیجه کار است. برنامه‌ها باید همه ریسک را دربرگیرد و باید برای مخاطرات چندگانه و ثانوی مناسب باشد.
- باید شبکه ارتباطی ایجاد گردد. این کار در هر مقیاسی از همکاری متخصصان ملی تا شبکه‌های منطقه‌ای بین امدادسازان و ساکنان باید صورت گیرد. این کار به انتشار اطلاعات کمک می‌کند و میزان یادگیری را افزایش می‌دهد. این شبکه‌ها بلایا را به نوع خوش‌خیم تبدیل می‌کنند و اتحاد اجتماعی را افزایش می‌دهند.
- لازم است مشارکت مردم در مسائل افزایش یابد. این موضوع می‌تواند حضور ذینفعان را افزایش دهد و باعث برنامه‌ریزی‌های شخصی در برابر فجایع شود.
- اقدامات تمرینی باید افزایش یابند. به منظور کسب اطمینان از انجام این کار می‌توان از شبکه‌های مذکور استفاده نمود.
- برنامه‌ها باید کاملاً تحت حمایت گروه‌های ذینفع در همه شاخه‌های جامعه مدنی قرار گیرد. «کاهش خطرات بلایا» باید در هم‌رده خدمات زیربنایی روزانه در نظر گرفته شوند و باید به اندازه منابع برق مورد اهمیت قرار داده شوند و به همان مقدار به آن‌ها بودجه تعلق بگیرد.
- پیش از وقوع یک زلزله‌ی عظیم، برای اقدامات پس از آن برنامه‌ریزی کنیم.

- لازم است فرهنگ تاب‌آوری و مقاومت در برابر زلزله به وجود آید. افراد باید ترغیب شوند که باور کنند اگرچه خطرات طبیعی هر روز رخ نمی‌دهند، اما آن‌ها یک تهدید همیشگی برای زندگی و معیشت آن‌ها هستند و یک مسئولیت عمومی برای مقابله با آن وجود دارد.

۳ - عدم سرمایه‌گذاری در استان

خراسان جنوبی علی‌رغم برخورداری از مرز مشترک با کشور افغانستان، از استان‌های برخوردار و صنعتی کشور دور افتاده است و بیشتر سرمایه‌گذاری‌هایی که در خراسان جنوبی صورت گرفته از طریق بانک‌ها بوده است. خراسان جنوبی محصولات کشاورزی منحصر به فردی مانند زعفران و زرشک دارد، همچنین استان از نظر داشتن معادن در کشور شرایط ویژه داشته و اگر بتوانیم موفق به جذب سرمایه‌گذار در این بخش‌ها شویم می‌توانیم زمینه تحول استان را فراهم کنیم. جذب سرمایه‌گذار می‌تواند سبب تحول اقتصادی استان شود و برای جذب سرمایه‌گذار در خراسان جنوبی لازم است زمینه‌سازی‌هایی صورت گیرد.

- یکی از مشکلات خراسان جنوبی در راستای جذب سرمایه‌گذار در وهله‌ی نخست نبود زیرساخت‌های مناسب در بخش حمل و نقل است و نبود حمل و نقل ریلی در استان سبب جلوگیری از ورود سرمایه‌گذار شده است.
- نبود و یا کمبود پروازهای مستقیم و منظم به سایر مراکز استان‌های کشور، از دیگر نقایص و ضعف‌های موجود در حوزه‌ی زیرساختی است.
- یکی دیگر از مشکلات در بحث جذب سرمایه‌گذار خارجی عدم آگاهی و اطلاع از قوانین است و در این راستا اگر آموزش‌های لازم داده و کتاب‌های مناسب در اختیار فعالان بخش اقتصادی استان قرار گیرد می‌تواند گره‌گشا باشد.
- بالا بودن بهره‌های بانکی، بروکراسی‌های اداری و همچنین عدم توجیه اقتصادی در تولید از جمله مشکلات خراسان جنوبی در بحث سرمایه‌گذاری است.
- برای کالاهایی که در استان زمینه صادرات دارند مشوق صادراتی در نظر گرفته نشده است که این امر نیز یکی از مشکلات خراسان جنوبی در بخش اقتصاد است.

- باید تلاش شود با استفاده از ظرفیت‌های قانونی که در زمینه‌ی مشوق‌های سرمایه‌گذاری پیش‌بینی شده است در راستای جذب سرمایه‌گذار بیش از پیش اقدام شود. ارائه مشوق‌ها در مناطق محروم باعث افزایش انگیزه سرمایه‌گذاران می‌شود و می‌توان با ایجاد تبصره‌های مشوق‌هایی در مجلس برای مناطق کمتر توسعه یافته در نظر گرفته شود.
- توجه عملی مسئولین به تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و بومی‌سازی آنان نیز در جذب سرمایه‌گذار مؤثر است.
- جذب سرمایه‌گذار برای احیای و فرآوری صدها نوع مواد غنی معدنی (شامل سنگ‌های تزئینی، زغالسنگ، و ...)، جلوگیری از خام‌فروشی محصولات استراتژیک کشاورزی و گیاهان دارویی، توجه به صنایع دستی و گردشگری از راهکارهای مؤثر است.
- باید امنیت سرمایه‌گذاری برای سرمایه‌گذاران ایجاد گردد تا از سرمایه‌گذاری دلسرد نشوند.

۴ - بیکاری

بیکاری یکی از معضلاتی است که گریبانگیر جامعه ما شده و جوانان را درگیر ساخته است. خیل عظیمی از جوانان استان خراسان جنوبی نیز به سبب بیکاری و نبود شغل مناسب از روستا به شهرها مهاجرت کرده و به حاشیه‌نشینی شهرهای بزرگ روی آورده‌اند. رئیس مرکز آمار ایران نرخ بیکاری را در تابستان امسال در سطح کشوری ۱۱,۷ درصد دانسته و اظهار داشته است نرخ بیکاری در استان خراسان جنوبی ۱۱,۹ درصد و در بهار ۹۶ و در سطح کشوری ۱۲,۶ درصد و در خراسان جنوبی ۱۱,۵ درصد بوده است. وی رشد سالانه تعداد شاغلین را از سال ۹۱ تا ۹۵ در سطح کشوری ۲,۴ و در خراسان جنوبی ۴,۴ عنوان و خاطر نشان کرده است به طور متوسط ۲۳ میلیون و ۸۰۰ هزار نفر شاغلین بخش‌های مختلف هستند که از این میزان ۹,۲ درصد اشتغال ناقص دارند. یکی از دلایل بیکاری استان این است که بخش خصوصی نیروی کار ماهر می‌خواهد و امروز ظرفیت اشتغال در بخش صنعت و تولید است و در این راستا باید ظرفیت‌هایی که وجود دارد بر اساس اولویت‌های استان کار شود.

در راستای رویارویی با معضل بیکاری در استان خراسان جنوبی راهکارهای زیر ارائه می‌گردد:

راهکارهای کاهش بیکاری در میان‌مدت: به منظور ایجاد اشتغال مولد و توسعه‌ی فرصت‌های شغلی و کاهش میزان

بیکاری در میان‌مدت، با توجه به عوامل مؤثر در ایجاد اشتغال، می‌توان پیشنهادها و راه‌حلهایی را به شرح زیر ارائه داد:

- افزایش سرمایه‌گذاری و توجه به کارایی سرمایه‌گذاری در کشور: اشتغال حلقه‌ی آخر تولید است؛ یعنی اگر سرمایه‌ای نباشد، تولید صورت نمی‌گیرد و اگر تولید نباشد، اشتغال ایجاد نمی‌شود. لذا فراهم کردن شرایط مطلوب مانند ایجاد امنیت و اصلاح قوانین برای افزایش سرمایه‌گذاری، باعث افزایش تولید و اشتغال خواهد شد.
- جلوگیری از قاچاق کالاهای غیرضروری و مصرفی: با توجه به میزان شغلی که با واردات از بین می‌رود و اهمیتی که وجود اشتغال برای حفظ امنیت کشور در بحران‌های سیاسی دارد، لازم است استان از تمام توان خود، حتی از سازمان‌هایی مانند سازمان اطلاعات، برای مقابله با قاچاق استفاده کند.
- استفاده از بنگاه‌های موجود و افزایش ظرفیت آن‌ها: بسیاری از بنگاه‌های کوچک و متوسط استان آمادگی برای افزایش ظرفیت تولیدی خود را دارند و در صورتی که به این مسئله توجه شود، می‌توان ظرفیت شغلی بنگاه را افزایش داد.
- توجه به ظرفیت‌های موجود و طرح‌های نیمه‌تمام: در استان تعداد طرح‌هایی که به علت تسهیلات ناکافی یا مدیریت نامناسب به صورت نیمه‌تمام باقی مانده زیاد است. اتمام این طرح‌ها، هم باعث اشتغال‌زایی می‌شود و هم از هدر رفتن منابع صرف‌شده برای آن جلوگیری می‌کند.
- توجه به واردات کالاهای سرمایه‌ای به جای کالاهای مصرفی: واردات نهاده‌های تولید و کالاهای سرمایه‌ای عاملی برای رشد تولید در داخل و افزایش اشتغال است، در صورتی که ورود کالاهای مصرفی قابل تولید در داخل، به معنای از بین بردن فرصت‌های شغلی است.

راهکارهای کاهش بیکاری در بلندمدت: برخی از راهکارهایی که در مورد بهبود شرایط بازار کار پیشنهاد

می‌شوند در یک دوره‌ی بلندمدت قابل اجراست. از مهم‌ترین این راهکارها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- تحول در نظام آموزش عالی: لازم است هنگام تصمیم‌گیری برای بخش آموزش، به نیازهای بازار کار توجه شود و آموزش عالی، مهارت‌هایی را به دانشجویان خود بیاموزد که در حال حاضر، بازار کار به آن نیاز دارد. در واقع آموزش متناسب با نیاز بازار کار صورت گیرد.
- اصلاح قوانین و مقررات بازار کار: یکی از زمینه‌های لازم برای افزایش سرمایه‌گذاری، قوانین مناسب است. در حال حاضر، بسیاری از قوانین بازار کار در کشور با یکدیگر تناقض دارند. به طور مثال، شرایط راه‌اندازی یک کسب‌وکار جدید بسیار سخت و دشوار است.
- توجه به صنایع کوچک و متوسط: یکی از شیوه‌های ایجاد اشتغال، توجه به صنایع کوچک و زودبازده است. لازمی اجرای طرح بنگاه‌های کوچک و زودبازده ایجاد شرایط و بستر مناسب برای فعالیت این بنگاه‌هاست؛ یعنی با تصویب قوانین مناسب برای این بنگاه‌ها، شرایط ورود بنگاه‌های کوچک به بازار فراهم می‌شود. همچنین کاهش هزینه و زمان اخذ مجوز و شروع کار، موانع پیش روی سرمایه‌گذار برای ایجاد بنگاه کوچک را از بین می‌برد.
- گردشگری: یکی از صنایع مهم جهانی که به عنوان یکی از منابع مهم برای ایجاد اشتغال به آن توجه می‌شود صنعت گردشگری است. استان خراسان جنوبی دارای جاذبه‌های تاریخی، مذهبی و فرهنگی ویژه‌ی خود است. لذا

لازم است تا با دقت، مناطقی که زمینه‌ی مناسب برای تبدیل شدن به منطقه‌ی گردشگری شدن را دارند شناسایی و از آن‌ها بهره‌برداری لازم انجام شود.

- وجود ثبات در سیاست‌های دولت: اشتغال در اثر تولید و تولید در اثر سرمایه‌گذاری به وجود می‌آید و سرمایه‌ی نیاز به امنیت دارد. وجود ثبات در عملکرد دولت و سیاست‌هایی که دنبال می‌کند باعث افزایش سرمایه‌گذاری و اشتغال خواهد شد.
- بهبود بیمه‌ی تأمین اجتماعی: بسیاری از افراد پس از سن بازنشستگی، به دلیل کافی نبودن حقوق و برای تأمین مخارج زندگی، دوباره وارد بازار کار می‌شوند. ایجاد شرایط مناسب و حقوق مکفی و همچنین فعالیت‌های مناسب این قشر، برای مشغول شدن قشر مذکور، باعث دور ماندن این گروه از بازار کار و شاغل شدن هر چه بیشتر جوانان می‌شود.
- جایگزینی نیروی کار داخلی به جای نیروی کار خارجی: با توجه به شرایط نامناسب کشورهای همسایه‌ی ایران تعداد زیادی مهاجر قانونی و غیرقانونی وارد استان می‌شوند که ظرفیت‌های شغلی موجود را پر می‌کنند.
- سرمایه‌گذاری خارجی: در صورت اصلاح قوانین بازار و ایجاد ثبات سیاسی و همچنین ثبات در سیاست‌های دولت، زمینه برای ورود سرمایه‌ی خارجی به کشور آماده می‌شود که باعث ایجاد اشتغال برای نیروهای داخلی خواهد شد.
- اندیشیدن ساز و کارهایی برای مصرف کالاها و تولیدات استان خراسان جنوبی در داخل خود استان از جمله راهکارهای موثر ایجاد اشتغال است.

۵ - مهاجرت جوانان و پیری جمعیت

بر اساس سرشماری سال ۹۰ رتبه استان خراسان جنوبی از لحاظ جمعیت سالمندی در رتبه ۵ کشوری بوده است و جمعیت سالمند در استان در حال افزایش است. یکی از عللی که در استان خراسان جنوبی شرایط سالمندی را تشدید می‌کند خروج جوانان استان به دلیل شغل و تحصیل است. ضریب جمعیتی سالمند در استان ۹,۵ درصد است. در حال حاضر طیف سنی جمعیت سالمند در کشور ۸,۲ دهم درصد و در استان خراسان جنوبی ۹,۵ درصد است و از طرفی جمعیت سالمند در خراسان جنوبی رو به افزایش است و به لحاظ ترکیب در کشور ۶۷,۷ دهم سالمندان در شهر و ۳۱,۲۲ صدم درصد سالمندان در روستاها زندگی می‌کنند. طبق آمار سرشماری سال ۹۰ در استان خراسان جنوبی ۶۳ هزار و ۶۳ نفر سالمند داریم که از این

تعداد ۲۵ هزار و ۲۱۴ نفر به عنوان سالمند شهری هستند که ۴۰ درصد از سالمند استان را تشکیل می‌دهند. تفاوت ویژه جمعیت سالمندی استان خراسان جنوبی با جمعیت سالمندی کشور در زمینه جمعیت سالمندان در روستا و شهر است که در خراسان جنوبی عمده سالمندان در روستاها زندگی می‌کنند که خدمات رسانی به آنها توجه زیادی را می‌طلبد. علت مهاجرت افراد به ویژه جوانان استان خراسان جنوبی به استان‌های دیگر نبود شغل و آینده‌ی شغلی است که میانگین سنی استان را افزایش داده است.

برای جلوگیری از روند فراینده‌ی پیری در استان راهکارهای زیر مفید است:

- باید با فراهم آوردن امکان اشتغال پایدار زمینه برای مقیم شدن جوانان در استان فراهم گردد. در این راستا لازم است از طرف وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی طرح‌های کارشناسانه برای استان تعریف و اجرا شود.
- نهادهای فرهنگی با ترویج فرهنگ ازدواج آسان و فراهم کردن بسترهای فرزندآوری می‌توانند در کاهش نرخ سالمندی در استان نقش موثری داشته باشند.
- افزایش سن ازدواج فرصت خانواده‌ها را برای باروری کوتاه می‌کند، بنابراین باید با فراهم کردن زیر ساخت‌ها، سن ازدواج را در استان و سطح کشور کاهش دهیم.
- خانواده‌ها و نهادهای فرهنگی باید هشدار کارشناسان جمعیتی را در خصوص افزایش نرخ پیری در استان جدی بگیرند.
- جلوگیری از روند فزاینده‌ی پیری استان کاری فرهنگی و همه‌جانبه می‌طلبد و لازم است همه با همکاری هم برای کاهش آسیب‌ها و اثرات این موضوع در استان تلاش کنیم.

۶ - خودکشی

یکی از مهمترین آسیب‌های اجتماعی که در استان ما نیز فراوانی نسبتاً زیادی دارد پدیده‌ی خودکشی است. خودکشی یکی از معضلات روانی - اجتماعی است که امروزه با توجه به پیچیده‌تر شدن تعاملات و ارتباطات در بیشتر جوامع رو به افزایش است. در استان خراسان جنوبی طبق آمار دادگستری بیشترین آمار خودکشی منجر به فوت ناشی از حلق آویزی در مردان و خودسوزی توسط زنان بوده است. براساس مجموعه پژوهش‌های انجام شده در استان خراسان جنوبی علل و انگیزه‌های

خودکشی عبارتند از: ۱ - بیماری‌های روانی (شامل: اختلال حواس، افسردگی، اختلال شخصیت)، ۲ - اختلافات خانوادگی و شکست در عشق، ۳ - اعتیاد به مواد مخدر و ۴ - عدم موفقیت تحصیلی.

راهکارهای زیر در زمینه‌ی پیشگیری از خودکشی در استان مؤثر می‌باشند:

- تقویت باورهای دینی و مذهبی همیشه و در همه‌ی جوامع نقش بسزایی در تاب‌آوری افراد و پیشگیری از افکار خودکشی دارد.
- برقراری مجدد روابط اجتماعی: باید به مددجو کمک شود تا روابط متلاشی شده و شکست خورده‌ی اجتماعی خود را از نو پایه‌ریزی نماید. برقراری گروه‌های درمانی، و جلساتی با اعضای خانواده و دوستان و یا عضویت در یک انجمن جدید، برای نشان دادن دخالت در فعالیت گروهی و دخول در اجتماع انسانی می‌تواند رهگشا باشد.
- دسترسی به خطر خودکشی کاهش یابد: در این راستا اطرافیان فرد در معرض خطر بایستی با توجه به روحیات او، از دسترس بودن وسایل خودکشی برای او جلوگیری نمایند. اقدامات دیگر همچون نرده کشیدن در ساختمان‌های مرتفع و پل‌ها می‌تواند به کاهش میزان خودکشی کمک کند.
- به مسئله‌ی بیکاری جوانان و جستجوی راهکارهای مناسب برای حل آن توجه شود.
- از طریق آموزش مهارت‌های زندگی، ظرفیت روانی افراد جامعه افزایش داده شود تا در مقابله با تنگنای زندگی عکس‌العمل مناسبی از خود بروز دهند.
- از آنجا که نوجوانان از آسیب‌پذیرترین افراد در زمینه‌ی اقدام به خودکشی محسوب می‌شوند توجه به مسائل مختص آن‌ها و درک دنیای پرتلاطم آنان از سوی اطرافیان علی‌الخصوص والدین ضروری به نظر می‌رسد.
- نوجوانی و جوانی دوره‌های بحرانی زندگی فرد می‌باشند که خانواده‌ها در این راستا باید که آموزش مناسب به ویژه در زمینه‌ی شیوه‌های فرزندپروری را دریافت نمایند تا از سختگیری‌های بیجا در قبال فرزندان خود خودداری نمایند.
- با توجه به محروم بودن استان خراسان جنوبی و شرایط سخت زندگی در برخی مناطق استان بدلیل آب و هوا و مسایل مربوط به همجواری با مرز افغانستان، تجهیز امکانات زندگی و رسیدگی به وضعیت اقتصادی افراد ساکن در این مکان‌ها از ضروریات حتمی جهت تصمیم‌گیری برنامه‌ریزان استانی است.
- ایجاد موسسات مشاوره و دسترسی آسان به مشاورین می‌تواند در میزان خودکشی مؤثر باشد و لازم است استفاده از خدمات مشاوره‌ای نهادینه گردند.
- اعتیاد به مواد مخدر که متأسفانه در این خطه از ایران به دلیل همجواری با افغانستان شیوع دارد نیز یکی از علل خودکشی در خراسان جنوبی است زیرا به راحتی در دسترس افراد قرار می‌گیرد. گاهی فرد به دلیل عدم دسترسی و تحقیر دیگران دست به خودکشی می‌زند لذا برای جلوگیری از خودکشی بهتر است اعتیاد ریشه‌کن شود.
- ممکن است خیلی از افراد هنگام زندانی شدن آن را مشکلی غیر قابل‌حل بدانند و به فکر رهایی از زندان به هر شکلی حتی خودکشی باشند. راهکار مناسب این است که در زندان افراد را به اموری مشغول کنیم که بعداً بتوانند بعد از خروج، از آن حرفه استفاده کنند همچنین لازم است نگرش اینکه زندان پایان زندگی است از جامعه زدود شود.

۷- دختران بازمانده از تحصیل

یکی دیگر از مشکلات استان نرخ بالای دختران بازمانده از تحصیل است. به دلیل مشکلات فرهنگی، اقتصادی بخشی از خانواده‌ها اجازه‌ی تحصیل به دختران خود را نمی‌دهند و برخی دیگر به آن‌ها به عنوان نیروی کار نگاه می‌کنند و دختران را از ادامه تحصیل محروم می‌کنند. در برخی از مناطق و روستاها به دلیل نبود امکانات تحصیلی و مدرسه خانواده‌ها شرایط مناسبی نمی‌بینند که اجازه تحصیل به فرزندان خود بدهند و همه مشکلات دست به هم می‌دهد تا باعث شود تعدادی از دختران از تحصیل بازمانند.

در زمینه‌ی پیشگیری از باز ماندن دختران از تحصیل اقدامات زیر می‌تواند مؤثر باشد:

- اطلاع‌رسانی به خانواده‌های دختران در معرض آسیب جهت لزوم حضور در آموزش رسمی
- مراجعه به واحد فرهنگی کمیته امداد جهت دادن بسته‌های آموزشی برای خانواده‌ها
- مراجعه به سازمان فنی و حرفه‌ای و بررسی رشته‌ها و امکانات شغلی
- مراجعه به اداره‌ی آموزش و پرورش و مرکز مشاوره جهت برگزاری دوره‌های آموزشی
- مراجعه به مشاوره شغلی کمیته امداد امام خمینی (ره) و خدمات وام
- مراجعه به اداره کار و شناسایی مکان‌های نیاز به کار
- مراجعه به فرمانداری و درخواست شغل برای والدین
- مراجعه به واحد اشتغال جهت شرکت در دوره‌های کارآفرینی
- مراجعه به بهزیستی جهت کمک‌های مالی به خانواده‌های در معرض آسیب

۸ - زنان سرپرست خانوار

در خانوارهای ایرانی معمولاً مردان سرپرست خانواده محسوب می‌شوند اما تحت شرایطی چنین مسئولیتی برعهده زنان گماشته می‌شود. طبق تعریف سازمان بهزیستی، زنان سرپرست خانواده شامل زنان بیوه، زنان مطلقه، همسران مردان معتاد، همسران مردان زندانی، همسران مردان بیکار، همسران مردان مهاجر، همسران مردانی که در نظام وظیفه مشغول به خدمت هستند، زنان خودسرپرست، دختران خود سرپرست، همسران مردان از کارافتاده و معلول و زنان سالمند هستند. تعداد زنان سرپرست خانواده به جهت افزایش نرخ طلاق، افزایش نرخ جرایم اجتماعی، افزایش تعداد زندانیان، اعتیاد و مهاجرت سرپرست خانواده، روند صعودی دارد. به گفته اکثر جامعه‌شناسان محروم‌ترین گروه در بین زنان را زنان سرپرست خانواده تشکیل می‌دهند. این زنان به علت فقدان فیزیکی، روانی و اقتصادی همسر در اشکال مختلف و به علت نبود پشتوانه مالی و همچنین کمبود سرمایه‌های اجتماعی برای یافتن راه حل مناسب برای حل مشکلات، در معرض آسیب‌های جدی رفتاری، اجتماعی و اخلاقی می‌باشند. لازم است تدابیری اتخاذ شود تا مشکلات این گونه زنان به طور شایسته‌ای حل گردد.

در زمینه‌ی حمایت از زنان سرپرست خانوار اقدامات زیر ارائه می‌گردد:

- برگزاری کارگاه‌های توانمندسازی شغلی برای زنان سرپرست خانوار
- تقویت و بهبود تولید صنایع دستی
- ایجاد مشاغل خانگی و ایجاد بازاریابی و مدیریت عرصه تولیدات و شرکت در نمایشگاه‌ها
- ایجاد بازارچه‌های دائمی عرضه محصولات زنان سرپرست خانوار
- استفاده از ظرفیت مشاوره جهت خودشناسی (بهزیستی، امداد و ...)
- آموزش مهارت‌های فرزندپروری، ارتباط مؤثر در جامعه، ارتباط مؤثر برای مادران و فرزندان به طور جداگانه، آموزش مهارت مدیریت هیجان ویژه فرزندان، آموزش مهارت مدیریت استرس
- برگزاری دوره تربیت مربی سواد رسانه‌ای و سپس آموزش به اعضای گروه
- مراجعه زنان سرپرست خانوار به مؤسسات فنی و حرفه‌ای برای آموختن مهارت شغلی

- تأسیس سمن‌های مرتبط با حمایت از زنان سرپرست خانوار در استان
- فرهنگ‌سازی و آموزش خانواده‌ها جهت حمایت از زنان سرپرست خانوار و دادن مسئولیت به زنان در کنار حمایت‌های پدر شوهر، قیم قانونی و ...
- ایجاد امکانات شغلی و مشاغل متناسب با سنین مختلف زنان، استعدادیابی، پر کردن اوقات فراغت، افزایش اعتماد به نفس
- تأسیس مراکز مشاوره و ارائه آموزش مهارت‌های فرهنگی، آموزشی و اجتماعی به زنان و اعضای خانواده از طریق مددکاران اجتماعی
- شناسایی زنان سرپرست خانوار در هر محله از شهر یا روستا و ارائه آموزش‌های لازم در زمینه مهارت‌های خوداشتغالی
- اختصاص بانک اطلاعاتی حمایتی زنان سرپرست خانوار با اهداف اطلاع‌رسانی و سازماندهی برای برنامه‌ریزی اجتماعی و اقتصادی
- همکاری بیشتر بخش‌های دولتی و خصوصی در زمینه سازماندهی و حمایت از زنان سرپرست خانوار
- حمایت‌های مؤسسات مالی و اعتباری دولتی و خصوصی از زنان سرپرست خانوار و فرزندانشان و اعطای وام‌های اشتغال‌زایی
- مبارزه با تفکر ابزاری شدن زن مطلقه و بیوه در جامعه با تکیه بر غنی‌سازی فرهنگ اسلامی
- تعالی بخشیدن مادران و زنان سرپرست خانوار
- قراردادن یک روز خاص در سال به نام (روز زنان سرپرست خانوار)

۸ - روابط فرازنانشویی

بر اساس پژوهش‌های صورت گرفته ۹۰ درصد زنان به دلیل کمبودهای عاطفی در زندگی مشترک به سمت روابط فرازنانشویی می‌روند. از طرف دیگر انگیزه بیش از ۹۶ درصد مردان در برقراری این روابط مسائل جنسی است. پس از ازدواج افراد از همسران خود انتظار دارند در طول زندگی مشترک، از نظر عاطفی و جنسی وفادار بمانند و برقراری روابط فرازنانشویی را خیانت می‌دانند. مردان در این روابط بیشتر به دنبال روابط جنسی بوده اما در طرف مقابل زنان به دنبال به دست آوردن

روابط عاطفی قوی، به سمت روابط فرا زناشویی می‌روند. در خانواده‌هایی که فضای آن آسیب دیده است زنان و مردان بیشتر به برقراری این ارتباط سوق داده می‌شوند.

در زمینه‌ی پیشگیری از افزایش روابط فرازناشویی اقدامات زیر می‌تواند مؤثر باشد:

- برگزاری دوره‌های آموزشی مهارت‌های جنسی زناشویی برای جوانان و میانسالان
- استفاده از شیوه‌هایی مانند کتاب‌درمانی و فیلم‌درمانی (فیلم‌هایی که از آغاز خیانت تا تمام‌شدن آن را نشان می‌دهند)
- آموزش تخصصی مشاوران در رابطه با زوج درمانی
- پیش‌نیاز کردن مشاوره قبل از ازدواج
- تدوین پرسشنامه‌ای جهت سنجش طبع جنسی زوجین
- برنامه‌ریزی برای فرهنگ‌سازی جدی در مورد استفاده از ماهواره و اینترنت و ...
- برگزاری کارگاه تفاوت‌های روانشناختی زن و مرد
- حضور مشاور و مددکار همراه خانواده‌ها

۹ - دختران مزدوج زیر سن قانونی

با اینکه بتدریج سن ازدواج بالاتر رفت و تاخیر در امر ازدواج را در جامعه شاهد بودیم اما متأسفانه هنوز ازدواج زیر سن قانونی در برخی استان‌ها به چشم می‌خورد که به پدیده‌هایی چون طلاق، درگیری‌های خانوادگی و ... می‌انجامد. کارشناسان حوزه‌های مختلف این پدیده را از محورهای اخلاقی، رفتاری، خانوادگی، حقوقی و قانونی واکاوی کرده‌اند. در این زمینه تحقیقات و بررسی‌ها نشان می‌دهد ازدواج در زیر سن قانونی چون افراد درک درستی از زندگی مشترک ندارند و توان اداره یک خانواده را ندارند ممکن است توقعات متعارف در زندگی برای آنها برآورده نشود. وظیفه اخلاقی خانواده‌ها این است که

هنگام ازدواج فرزندان خود به درجه عقلی که فرزندان رسیده‌اند و درکی که از زندگی مشترک دارند توجه کنند تا مشکلات جدی که بر سر راه فرزندان به ویژه دختران وجود دارد به حداقل برسد.

در زمینه‌ی کاهش ازدواج زیر سن قانونی اقدامات زیر می‌تواند مؤثر باشد:

- برگزاری دوره‌های آموزشی برای مشاوران قبل از ازدواج
- اجباری شدن مشاوره قبل از ازدواج توسط دفاتر ثبت
- برگزاری دوره آموزشی برای دفترداران و قضات خانواده
- برگزاری جلسات برای معتمدین محلی و افراد صاحب نفوذ
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای دختران دبیرستان
- برگزاری کارگاه‌ها و جلسات ضمن خدمت مرتبط با این مساله برای معلمان
- گنجانیدن مفاهیم آموزشی مربوط به ازدواج در برنامه‌های درسی آموزش و پرورش
- گذراندن واحدهای درسی مرتبط با این مساله در دانشگاه‌ها
- گذراندن واحدهای درسی مرتبط با این مساله در حوزه علمیه
- توانمند کردن خانواده‌ها دارای فرزند در شرف ازدواج
- فهم قوانین و حقوق مربوط به زندگی مشترک
- تهیه بروشور و بنر و فعالیت‌های تبلیغاتی توسط نهادهای فرهنگی
- اجرای برنامه‌های سازگاری زناشویی و مهارت‌های همسرمداری دختران مزدوج
- اصلاح باورهای مردمی بوسیله افراد صاحب نفوذ مانند امامان جماعت و معتمدین محلی
- دفاع از حقوق شخصی در هنگام ازدواج
- ایجاد روحیه تصمیم منطقی و توجه به ملاک‌های درست
- شناسایی و حل مشکلات دختران مزدوج زیر سن قانونی از طریق دفاتر ثبت
- جلوگیری از تأثیرات منفی دختران مزدوج در مدارس توسط آموزش و پرورش
- اصلاح سبک زندگی و شیوه ازدواج
- تغییر قوانین ازدواج جهت حمایت از دختران زیر ۱۸ سال
- ایجاد طرح دائمی مشاور خانواده در مراکز درمانی محلی و روستایی
- اولویت دادن به موضوع ازدواج توسط نهادهای اقتصادی و فرهنگی کشور

۱۰ - حاشیه‌نشینی

منطقه حاشیه‌نشین منطقه فقیرنشین اطراف شهر است که ساکنان آن به علت فقر فرهنگی و اقتصادی مظلوم واقع شده‌اند و نتوانسته‌اند جذب نظام اقتصادی - اجتماعی شهر شوند و از امکانات و خدمات شهری استفاده کنند که به دور از انصاف انسانی است. آن‌ها به علت توان مالی کم، سطح سواد و تخصص کم، مصالح مورد استفاده در احداث بناهایشان نامرغوب و دارای کمترین ضریب امنیتی می‌باشد. این امر خود یکی از دلایل مشکل شدن خدمات شهری است. این افراد بدلیل داشتن ویژگی خاص فرهنگی و اجتماعی، بافت فرهنگی نامتجانس، نظارت بر خود و خودکنترلی ضعیف، ابتدا به شکل زاغه و به مرور به صورت حاشیه در آمده‌اند و در طی زمان اگر مورد توجه قرار بگیرند، تغییر شکل داده و خانه خود را مستحکمتر و مرتب کرده و کم کم به شهرک و شهر تبدیل می‌شوند. اسکان غیررسمی، سکونتگاه‌های غیررسمی اجتماعات آلودگی، زورآباد، حصیرآباد، حلبی آباد، مفت آباد، یافت آباد، یاغچی آباد، زاغه‌نشینی و اصطلاحاتی از این قبیل که به صورت مترادف برای حاشیه‌نشینی در ادبیات شهری ایران به کار رفته است.

در زمینه‌ی پیشگیری از افزایش حاشیه‌نشینی اقدامات زیر می‌تواند مؤثر باشد:

- باید راه ورود تازه واردان به حاشیه‌ی شهر از طرق ذیل مسدود گردد.
  - الف؛ راهکارهای قانونی (مثل وضع مقررات)
  - ب؛ راهکارهای کالبدی (مثل نوار سبز)
  - ج؛ راه‌حل‌های نظارتی (مسدود کردن زمین‌های وسیع بلا صاحب)
- حمایت از حاشیه‌نشینان و زاغه‌نشینان داخل محدوده شهر با برنامه‌ریزی جهت ارائه خدمات ساکنان شهر به آنان (بدلیل مشکلات خاص اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی این حمایت مستلزم دقت و راهکارهای خاص می‌باشد).

- ایجاد تحولات ساختاری در برنامه‌های کلان شهری از طریق ایجاد امکانات خدماتی و زمینه‌های مختلف شهروندی
- توانمندسازی حاشیه‌نشینان با ارتقای سطح آموزش و ایجاد مهارت لازم وامکان دسترسی به بازار کار و فعالیت‌هایی از این قبیل زمینه اشتغال و افزایش درآمد و بهبود سطح زندگی را برای حاشیه‌نشینان و فقرای شهری فراهم آورد.
- تشویق سرمایه‌داران شهری برای سرمایه‌گذاری در این محلات بدلیل نیروی کار و زمین فراوان و ارزان
- افزایش مزیت‌های کار در مناطق حاشیه‌نشینی جهت جذب نیروی کار با تجربه و فعال به این مناطق بویژه در محور آموزش و پرورش و سلامت و....
- ایجاد سمن با محوریت حمایت از مناطق حاشیه‌نشین
- احداث و به‌روزرسانی مراکز آموزشی و خدماتی (مدارس، خانه‌های بهداشت و...)
- کوتاه کردن دست زمین‌خواران و بورس‌بازان از این مناطق حاشیه‌نشین
- ارائه آموزش‌های شغلی ارزان و در دسترس جهت تخصص‌یابی نیروهای جوان و زنان سرپرست فعال و بیکار این مناطق

۱۲- شکاف بین نسلی

مفهوم شکاف نسلی به چگونگی تداوم فرهنگی یک جامعه از نسلی به نسل دیگر مربوط می‌شود. اگر در فرایند اجتماعی کردن، فرهنگ یک جامعه تا حد مطلوبی از نسلی به نسل دیگر منتقل شود و بازتولید فرهنگی به نحو احسن صورت گیرد، میزان اشتراک فرهنگی دو نسل بالا می‌رود، اختلاف فاحشی بین دو نسل بوجود نمی‌آید، در این صورت تفاهم بین دو نسل قدیم و جدید برقرار می‌شود و بحران هویتی نیز برای نسل جدید روی نمی‌دهد. در مقابل اگر فرایند اجتماعی کردن بنا به علل داخلی و خارجی دچار مشکل شود و به طور ناقص انجام گیرد و فرهنگ جامعه در حد مطلوبی به نسل بعد منتقل نشود، تداوم فرهنگی جامعه دچار مشکل می‌شود و بین نسل جدید و قدیم شکاف ایجاد می‌شود. شکاف، تضاد، گسست

نسلی را نتیجهٔ تحولات سریع اجتماعی دانسته‌اند. که از میان گسترش آموزه‌های مدرن و تغییرات شتابان جوامع در حال توسعه از جمله ایران- این جوامع را مستعد بروز پدیده‌هایی همچون شکاف بین نسلی می‌کند. شکاف نسلی مختص ایران و زمانه‌ی ما نیست. این مشکل همیشه و همه جا وجود دارد، سرعت تغییرات در جهان، این پدیده را تا حد گسست نسلی خطرناک و حاد کرده است.

در زمینه‌ی پیشگیری از شکاف نسلی اقدامات زیر می‌تواند مؤثر باشد:

- ایجاد مؤسسات تحقیقاتی و پژوهشی سنجش افکار جهت پیش‌بینی خواسته‌ها، مطالبات و جریان‌های ناشناخته اجتماعی به خصوص مسائل و مشکلات جوانان و نوجوانان
- مشارکت دادن نوجوانان و جوانان در تصمیم‌گیری امور مربوط به خودشان نظیر ساختن فیلم‌های آموزشی ویدیویی و تلویزیونی و همچنین برنامه‌های کودک و چگونگی پر کردن اوقات فراغت و تهیه و تدوین کتاب‌های درسی
- درک صحیح و علمی از نیازمندی‌ها، شرایط و موقعیت سنی نوجوانان و جوانان از سوی عوامل اجتماعی کننده نظیر خانواده، دولت، نهادهای مذهبی، و سایر عوامل تأثیرگذار در این امر
- کاهش فاصله سنی بین دو نسل از طریق پایین آوردن سن ازدواج و بالا بردن عمومیت ازدواج
- جدی گرفتن مسائل تنظیم خانواده و جمعیت جامعه، جهت ساماندهی مناسب به امور فرزندان خانواده و نسل نوجوان و جوان جامعه
- برنامه‌ریزی علمی جهت گذراندن اوقات فراغت توسط نهاد خانواده
- درک و تلقی متقابل و احترام‌آمیز والدین و فرزندان
- آشنا ساختن نسل میانسال و سالخورده با شیوه‌ها و مقتضیات زندگی در دنیای جدید
- انطباق واقعیت‌های دنیای جدید با ارزش‌های جامعه
- آموزش بزرگسالان برای درک واقع‌بینانه شرایط جدید، آگاهی از نیازمندی‌های نسل جدید، رفتار مناسب با شرایط سنی و همدلی و همراهی برای تامین نیازهای نسل جدید در حد توان
- رفع نارسایی‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و اختلاف برداشت‌های ناشی از مصداق‌های آن جهت کاهش تعارضات خانوادگی و در نتیجه نزدیکی بین انتظارات سه نسل

۱۳- کاهش شدید شاخص‌های مرتبط با خانواده: افزایش طلاق، کاهش ازدواج

ازدواج و نهاد خانواده در تمام اعصار و جوامع امری مقدس بوده است. در تمام ادیان ازدواج بعنوان امری میمون مورد تاکید قرار گرفت. از این رو ازدواج همواره آسان گرفته شده است، در حالی که طلاق و جدائی زوجین از یکدیگر بسیار سخت و گاهی غیرممکن بوده است. بطوری که هنوز طلاق در برخی از جوامع تا سال‌های اخیر غیرقانونی محسوب می‌شد. در عین حال مطالعه خانواده در جوامع امروزی نشان می‌دهد که خانواده‌های امروزی با چالش‌های فراوانی در درون روبرو هستند.

❖ کاهش ازدواج

مهم‌ترین موضوعی که برای بررسی علل کاهش آمار ازدواج بین جوان‌ها مطرح است موضوع تغییر سبک زندگی در بین برخی از مردم است. سبک زندگی مدرن و غربی باعث گسترش مقوله زشت و ناپسندی به نام تجمل‌گرایی شده است. اینکه چه گروهی به گسترش این موضوع از سبک زندگی دامن زده‌اند نیاز به کار مطالعاتی جدی دارد. به همین دلیل به‌نظر می‌رسد یکی از روش‌هایی که می‌تواند جهت تشویق گروه‌های مختلف اجتماعی به ازدواج کاربرد داشته باشد تشریح و تبلیغ مزایای سبک زندگی سالم است. از ابتدای سال جاری تاکنون چهار هزار و ۴۴۱ واقعه ازدواج در خراسان جنوبی به ثبت رسیده است. از این تعداد دو هزار و ۷۷۶ واقعه مربوط به مناطق شهری و ۶۶۵ واقعه نیز مربوط به مناطق روستایی بوده است. بیشترین ازدواج مربوط به مردانی در سنین ۲۰ تا ۲۴ سال بوده که با زنان ۱۵ تا ۱۹ سال ازدواج کرده‌اند. در ۷۸ درصد ازدواج‌ها سن آقایان بیشتر از بانوان، ۱۲ درصد ازدواج‌ها هم‌سن و ۹ درصد نیز سن خانم‌ها بیشتر از آقایان بوده است

در زمینه‌ی پیشگیری از کاهش ازدواج اقدامات زیر می‌تواند مؤثر باشد:

- فرهنگ‌سازی صحیح ازدواج (مسائلی مثل؛ مقدمات ازدواج، انتخاب، مجالس جشن، مهریه و ... در فرهنگ‌سازی صحیح، هزینه‌های ازدواج کاهش یافته و همکاری و مساعدت همه اقوام بیشتر خواهد شد).
- ایجاد نهادهای «مردم‌یار» (به منظور حمایت از زوج‌های جوان؛ مثلاً کمک در تهیه جهیزیه تهیه و ...)
- با تسهیلات بانکی مشکل مزدوجین حل نمی‌شود دولت به مزدوجین، مسکن بدون اجاره بدهد.
- اشتغالزایی

❖ افزایش طلاق

با توجه به آماري که سالانه به طور رسمي اعلام می‌شود متوجه می‌شویم که میزان طلاق در استان در حال افزایش است. با توجه به اینکه هر طلاقی به ساختار خانواده ضربه می‌زند و به‌خصوص کودکان حاصل از آن ازدواج از جدایی ضربه می‌خورند و هر طلاقی تبعات مخصوص خودش را دارد و می‌توان گفت که این مسئله می‌تواند برای جامعه ما یک بحران باشد، می‌توان گفت این حالت افزایش آمار طلاق در استان نامناسب و مضر برای کل اجتماع است. ۵۵۴ واقعه طلاق از ابتدای سال جاری در استان ثبت شده است. از این تعداد ۴۴۳ واقعه طلاق در مناطق شهری و ۱۱۱ واقعه نیز در مناطق روستایی رخ داده است. به طور متوسط به ازای هر ۱۰۰ واقعه ازدواج ۱۲ طلاق اتفاق افتاده است. بیشترین آمار طلاق مربوط به مردانی با سنین ۲۵ تا ۲۹ بوده است. ۳۱ درصد طلاق‌های ثبتی با زوجینی هم‌سن و سال، ۵۰ درصد طلاق‌ها اختلاف بین زوجین صفر تا پنج سال بوده است.

در زمینه‌ی پیشگیری از افزایش طلاق اقدامات زیر می‌تواند مؤثر باشد:

- الزام قانونی طرح مشاوره قبل از طرح تا ۲ سال پس از انجام پایلوت طرح توسط مراجع قانونی
- تصویب طرح مشاور خانواده (مشابه طرح پزشک خانواده)
- برگزاری جلسات کارگاه‌های مهارت‌آموزی ویژه زوجین سازش کرده
- مشاوره فردی با هر یک از زوجین
- به دلیل اینکه بسیاری از ازدواج‌های ناهمسان (مثلاً به لحاظ سنی و یا تحصیلی) سبب طلاق زوجین می‌گردند. از این رو پیشنهاد می‌شود که فرهنگ‌سازی در جامعه به گونه‌ای باشد که افراد به دنبال گزینه‌های همسان برای ازدواج باشند. مراکز مشاوره قبل از ازدواج می‌توانند در این زمینه تاثیرگذار باشند.
- بسیاری از کسانی که زندگی‌شان به طلاق منجر شده است شناخت درست و آگاهانه‌ای از یکدیگر در موقع ازدواج نداشته‌اند از این رو شناخت افراد از یکدیگر از بسیاری از طلاق‌ها که در آینده ممکن است اتفاق بیفتد جلوگیری می‌کند.
- فرهنگ‌سازی در مورد زندگی مناسب زناشویی خود به خود بسیاری از مشکلات منجر به طلاق را کاهش می‌دهد. اینکه مثلاً انتظارات زوجین از یکدیگر چگونه و تا چه اندازه باید باشد و یا اینکه اگر نداشتن فرزند به دلیل نازایی یکی از زوجین منجر به طلاق در در یک خانواده می‌شود زوجین می‌توانند با قبول فرزند از مراکز بهزیستی این مشکل را حل کنند.
- در عین حال به نظر می‌رسد که بسیاری از عوامل ساختی اجتماعی در جامعه سبب ایجاد طلاق می‌شود. عواملی چون بیکاری، فقر اقتصادی و نابرابری، مهاجرت فزاینده به شهرها و مشکلات زندگی در شهرها به نظر می‌رسد که حل این مسائل بخصوص در شهرها خود گشایشی است برای حذف بسیاری از مسائل موجود در خانواده‌ها که منجر به طلاق می‌شود.
- در جامعه باید به گونه‌ای فرهنگ‌سازی شود که به فرد مطلقه (بخصوص زنان) به دید محکوم نگاه نشود بلکه با پذیرش فرد در جامعه زمینه ازدواج مجدد (بخصوص برای زنان) برای او مهیا شود.

- بسیاری از آسیب‌های اجتماعی (چون فحشا، فرار از خانه، بزهکاری کودکان و ...) برآمده از خانواده‌های گسسته شده بوسیله طلاق است، لذا جامعه باید با کاربرد راهکارهای حمایتی و نظارتی برای اینگونه از خانواده‌ها از بسیاری از آسیب‌های اجتماعی ناشی از طلاق جلوگیری کند.

۱۴ - عدم امنیت مرزی (همجواری افغانستان با استان خراسان جنوبی)

مناطق مرزی یکی از نقاط حساس کشور به شمار می‌روند. شناخت تأثیر عوامل اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی بر امنیت این مناطق از اساسی‌ترین نکات در درک آسیب‌پذیری‌های امنیتی به منظور جلوگیری از هرگونه تنش و کنش‌های ضد امنیتی به شمار می‌رود. خراسان جنوبی در محور تردد قاچاقچیان و ترانزیت مواد مخدر به سمت استان‌های شمالی و مرکزی کشور قرار دارد. استان خراسان جنوبی به دلیل همجواری با افغانستان و شاهره مواد مخدر دارای بیش از ۸۰ درصد زندانی غیربومی مواد مخدر می‌باشد. مهم‌ترین چالش فرا روی امنیت در این مناطق نارضایتی از فعالیت‌های اقتصادی می‌باشد. این عامل باعث افزایش بیکاری گردیده و در نتیجه باعث شده تعداد زیادی از مرزنیسان به منظور امرار معاش به قاچاق کالا روی آورند. مجموعه مسائل و مشکلات اقتصادی این مناطق ضمن فراهم آوردن بستر ارتکاب جرم و تردهای غیر مجاز به آن سوی مرز، تبعات سوء امنیتی را نیز به همراه داشته و برقراری نظم و امنیت و کنترل این مناطق را با مشکلات و تهدیداتی رو به رو نموده است. مرزنیسان بیش از سایر اقشار مردم در نقاط دیگر کشور از نظر اقتصادی آسیب‌پذیر می‌باشند.

در زمینه‌ی پیشگیری از مشکلات مرزی به اقدامات زیر می‌توان اشاره کرد:

- به لحاظ مسائل اقتصادی باید مردم این مناطق دلگرم باشند، تأثیرات مخرب سیاسی و امنیتی هدایت شده و به طور چشمگیری کاهش می‌یابد.

- اگر به دنبال کاهش اقتصاد غیر رسمی در مرزهای کشور هستیم باید شرایط معیشتی مردم آن مناطق را بهبود بخشیم زیرا اغلب مرزنشینان ناگزیرند به خاطر نیازهای روزمره زندگی خود دست به قاچاق کالا بزنند.
- ایجاد بازارچه‌های مرزی به عنوان ایجاد تمهیدی برای مرزنشینان تلقی می‌گردد و بسیاری از نقاط مرزی که تا آن موقع عمدتاً به عنوان نقاط امنیتی تلقی می‌شوند، از امتیازات دیگری برخوردار خواهند شد که یکی از آنها ساماندهی مبادلات و معاملات رایج در این مناطق است.

۳) اولویت‌بندی و تعیین تقدم و تأخر در اجرا

بر اساس اهداف و ریسک‌های شناسایی شده، نقشه‌ی راه کلی تاب‌آوری استان خراسان جنوبی به شرح زیر اولویت‌بندی و در جدول صفحه‌ی بعد در سه دسته برنامه‌ی کوتاه، میان و بلند مدت و بر اساس سه ظرفیت جذب، انطباق و تغییر در جدول زیر ارائه شده است.

- ۱) عدم سرمایه‌گذاری و بیکاری
- ۲) خشکسالی
- ۳) مهاجرت جوانان و پیری جمعیت
- ۴) حاشیه‌نشینی
- ۵) همجواری با افغانستان: تهدید: امنیت و حمل مواد مخدر، فرصت: توسعه‌ی اقتصادی
- ۶) عوامل تهدید کننده‌ی ساختار خانواده: افزایش طلاق، کاهش ازدواج، شکاف نسل‌ها، ارتباطات فرازناشویی، زلزله
- ۷)

نقشه‌ی راه کلی تاب‌آوری استان خراسان جنوبی: برنامه‌های کوتاه مدت

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	کوتاه مدت
<p>حاشیه‌نشینی:</p> <ul style="list-style-type: none"> • توانمندسازی حاشیه‌نشینان با ارتقای سطح آموزش و ایجاد مهارت لازم <p>عوامل تهدید کننده‌ی ساختار خانواده:</p> <ul style="list-style-type: none"> • برگزاری دوره‌های آموزشی مهارت‌های جنسی زناشویی برای جوانان و میانسالان • آموزش بزرگسالان برای درک واقع‌بینانه شرایط جدید، آگاهی از نیازمندی‌های نسل جدید، رفتار مناسب با شرایط سنی و همدلی و همراهی برای تامین نیازهای نسل جدید در حد توان • تقویت مهارت‌های زندگی جوانان • تقویت مهارت‌های زناشویی نوجوانان و جوانان <p>زلزله:</p> <ul style="list-style-type: none"> • به افراد آموزش داده شود که در حین زلزله چه اقداماتی باید انجام دهند. 	<p>حاشیه‌نشینی:</p> <ul style="list-style-type: none"> • فراهم آوردن امکان دسترسی به بازار کار و فرصت‌های خوداشتغالی <p>زلزله:</p> <p>کاهش ریسک‌های غیر سازه‌ای</p>	<p>خشکسالی:</p> <ul style="list-style-type: none"> • باروری ابرها 	

نقشه‌ی راه کلی تاب‌آوری استان خراسان جنوبی: برنامه‌های میان مدت

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر
<p>زلزله:</p> <ul style="list-style-type: none"> آموزش آمادگی وقوع زلزله 	<p>عدم سرمایه گذاری و بیکاری:</p> <ul style="list-style-type: none"> جلوگیری از خام فروشی محصولات استراتژیک کشاورزی و گیاهان دارویی توسعه‌ی شبکه‌ی ریلی به منظور رونق اقتصادی ساز و کارهایی برای مصرف کالاها و تولیدات استان خراسان جنوبی در داخل خود استان <p>خشکسالی:</p> <ul style="list-style-type: none"> جدا کردن آب شرب از سایر مصارف شهری تقویت برنامه‌های آبیاری قطره‌ای اجرای گونه‌های مقاوم با خشکسالی کنترل برداشت آب‌های زیرزمینی <p>حاشیه‌نشینی:</p> <ul style="list-style-type: none"> ایجاد سمن با محوریت حمایت از مناطق حاشیه نشین احداث و به‌روزرسانی مراکز آموزشی و خدماتی (مدارس، خانه‌های بهداشت و...) <p>عوامل تهدید کننده‌ی ساختار خانواده:</p> <ul style="list-style-type: none"> اجرای طرح مشاور و مددکار اجتماعی همراه خانواده برنامه‌ریزی علمی جهت گذراندن اوقات فراغت توسط نهاد خانواده <p>زلزله:</p> <ul style="list-style-type: none"> افزایش توانایی‌های گروه‌های عملیات تجسس و استقرار گروه‌های نجات شهری در محل وقوع حادثه شناسایی گسل‌های فعال و جلوگیری از ساخت و ساز در این مناطق 	<p>عدم سرمایه گذاری و بیکاری:</p> <ul style="list-style-type: none"> توجه به صنایع دستی توسعه‌ی صنعت گردشگری <p>خشکسالی:</p> <ul style="list-style-type: none"> فرهنگ‌سازی مصرف آب <p>مهاجرت و پیری جمعیت:</p> <ul style="list-style-type: none"> قرار گرفتن استان در منطقه‌ی ویژه اقتصادی به منظور ماندگاری جوانان <p>همجواری با افغانستان:</p> <ul style="list-style-type: none"> ایجاد بازارچه‌های مرزی به عنوان ایجاد تمهیدی برای مرزنشینان <p>عوامل تهدید کننده‌ی ساختار خانواده:</p> <ul style="list-style-type: none"> اجباری کردن مشاوره قبل از ازدواج <p>زلزله:</p> <ul style="list-style-type: none"> تغییر قوانین ساختمان با حداقل مقاومت ۷ ریشتر

میان
مدت

نقشه‌ی راه کلی تاب‌آوری استان خراسان جنوبی: برنامه‌های بلند مدت

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر
<p>عدم سرمایه گذاری و بیکاری:</p> <ul style="list-style-type: none"> توجه به ظرفیت‌های موجود و طرح‌های نیمه‌تمام 	<p>مهاجرت و پیری جمعیت:</p> <ul style="list-style-type: none"> ترویج فرهنگ ازدواج آسان و فراهم کردن بسترهای فرزندآوری 	<p>عدم سرمایه گذاری و بیکاری:</p> <ul style="list-style-type: none"> تأمین امنیت سرمایه گذاران جذب سرمایه‌گذار برای احیای و فرآوری صدها نوع مواد غنی معدنی (شامل سنگ‌های تزئینی، زغالسنگ، و ...) تحول در نظام آموزش عالی و تمرکز بر رشته‌های کاربردی و بومی <p>خشکسالی:</p> <ul style="list-style-type: none"> توجه به مدیریت ریسک نسبت به مدیریت بحران، به عنوان مهمترین عامل مهارکننده‌ی خشکسالی تغییر ساختار کشاورزی استان با حذف محصولات نیازمند آب احداث خط انتقال آب از دریای عمان <p>مهاجرت و پیری جمعیت:</p> <ul style="list-style-type: none"> فراهم آوردن امکان اشتغال پایدار زمینه برای مقیم شدن جوانان در استان <p>حاشیه‌نشینی:</p> <ul style="list-style-type: none"> ایجاد تحولات ساختاری در برنامه‌های کلان شهری از طریق ایجاد امکانات خدماتی و زمینه‌های مختلف شهروندی تسهیل سرمایه‌گذاری سرمایه‌داران شهری در مناطق حاشیه‌نشین <p>همجواری با افغانستان:</p> <ul style="list-style-type: none"> بهبود شرایط معیشتی مردم مرزنشین تغییر در قوانین مربوط به حمل مواد مخدر <p>عوامل تهدید کننده‌ی ساختار خانواده:</p> <ul style="list-style-type: none"> برنامه‌ریزی برای فرهنگ‌سازی جدی در مورد استفاده از ماهواره و اینترنت و ... فرهنگ‌سازی صحیح ازدواج (مسائلی مثل؛ مقدمات ازدواج، انتخاب، مجالس جشن، مهریه و ... در فرهنگ‌سازی صحیح، هزینه‌های ازدواج کاهش یافته و همکاری و مساعدت همه اقوام بیشتر خواهد شد). کاهش فاصله سنی بین دو نسل از طریق پایین آوردن سن ازدواج و بالا بردن عمومیت ازدواج <p>زلزله:</p> <ul style="list-style-type: none"> کاهش ریسک‌های سازه‌ای توسعه‌ی فرهنگ تاب‌آوری و مقاومت در برابر زلزله

بلند
مدت

نقشه‌های راه تهیه شده توسط گروه‌های هدف در قالب طرح ملی توان‌افزایی و ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی زنان و خانواده در استان خراسان جنوبی

در ادامه نقشه‌ی راه‌های تهیه شده توسط جامعه‌ی هدف در طرح ملی توان‌افزایی و ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی زنان و خانواده‌های استان خراسان جنوبی به شرح زیر ارائه شده است. لازم به ذکر است که محتوای نقشه‌ی راه‌ها بر اساس سطح شرکت‌کنندگان در هر طرح باید ارزیابی شود. مستندات کامل اجرای طرح‌ها در گزارش تفصیلی ارسال شده است.

- ۱۹) نقشه‌ی راه تاب‌آوری معیشت زنان سرپرست خانوار استان خراسان جنوبی
- ۲۰) نقشه‌ی راه تاب‌آوری آسیب‌های تهدیدکننده دانشجویان دختر ورودی غیربومی دانشگاه استان خراسان جنوبی (نمونه‌ی موردی دانشگاه بیرجند)
- ۲۱) نقشه‌ی راه تاب‌آوری روابط فرازنشویی همسران زندانیان استان خراسان جنوبی
- ۲۲) نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان در حال طلاق در دوره عقد استان خراسان جنوبی
- ۲۳) نقشه‌ی راه تاب‌آوری دختران مزدوج زیر سن قانونی استان خراسان جنوبی
- ۲۴) نقشه‌ی راه تاب‌آوری محله‌ی حاشیه نشین خیرآباد بیرجند استان خراسان جنوبی
- ۲۵) نقشه‌ی راه تاب‌آوری محله‌ی توحید بیرجند با محوریت «خیانت‌های زنشویی» و «شکاف بین نسلی»
- ۲۶) نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان دچار اختلافات خانوادگی در معرض طلاق در استان خراسان جنوبی
- ۲۷) نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان سرپرست خانوار شهرستان بیرجند
- ۲۸) نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان سرپرست خانوار (مطلقه، اعتیاد همسر) دبیرستان حضرت زینب (س) شهرستان بیرجند
- ۲۹) نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان سرپرست خانوار تحت پوشش موسسه‌ی خیریه حضرت رسول اکرم و کارگاه توانبخشی دست‌های پرتوان شهرستان بیرجند
- ۳۰) نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان دختران بازمانده از تحصیل و ازدواج تحت حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) شهرستان سرایان استان خراسان جنوبی
- ۳۱) نقشه‌ی راه تاب‌آوری دانش‌آموزان دختر تحت حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) شهرستان زیرکوه استان خراسان جنوبی
- ۳۲) نقشه‌ی راه تاب‌آوری نوجوانان تحت حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) شهرستان نهبندان استان خراسان جنوبی

۳۳) نقشه‌ی راه تاب‌آوری حاشیه نشین شهرک معصومیه شهرستان بیرجند استان خراسان جنوبی

۳۴) نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان بدسرپرست شهرستان طبس استان خراسان جنوبی

۳۵) نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان مطلقه شهرستان سریشه استان خراسان جنوبی

۳۶) نقشه‌ی راه تاب‌آوری خانوارهای حاشیه نشین حاجی آباد شهرستان بیرجند استان خراسان جنوبی

نقشه‌ی راه تاب‌آوری معیشت زنان سرپرست خانوار

استان خراسان جنوبی

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	
• آموزش مهارت‌های زندگی، فرزندپروری و ارائه خدمات مشاوره- ای به زنان سرپرست خانوار			کوتاه مدت
	• درخواست برگزاری کارگاه‌های توانمندسازی شغلی برای زنان سرپرست خانوار و پی‌گیری اجرایی شدن این کارگاه‌ها		میان مدت
	• انجام پژوهش در زمینه توانایی‌ها و نیازهای شغلی زنان سرپرست خانوار و تطابق نتایج با واقعیت‌های شغلی جامعه و ارائه گزارش به سازمانهای مربوطه	• پی‌گیری فراهم آمدن زمینه‌های اشتغال ویژه زنان سرپرست خانوار همسران زندانی از طریق نمایندگان مجلس و استانداری	بلند مدت

نقشه‌ی راه تاب‌آوری آسیب‌های تهدیدکننده دانشجویان دختر

ورودی غیربومی دانشگاه استان خراسان جنوبی

(نمونه‌ی موردی دانشگاه بیرجند)

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	
<ul style="list-style-type: none"> • برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای خانواده‌های دانشجویان • معرفی الگوهای مناسب از خود دانشجویان در زمینه‌های تحصیلی 	<ul style="list-style-type: none"> • روشن‌سازی فضای خوابگاه 	<ul style="list-style-type: none"> • جابه‌جایی سایت 	کوتاه مدت
<ul style="list-style-type: none"> • انتخاب دانشجوی نمونه همراه با جشن برگزیده راهاندازی دفتر ارتباط با خانواده جهت شکلگیری مثلث ارتباطی فرد، دانشگاه خانواده توسط معاونت دانشجویی با همکاری مرکز مشاوره 	<ul style="list-style-type: none"> • جداسازی دانشجویان متاهل و مجرد توسط خوابگاه • ایجاد سایت کامپیوتر برای دانشجویان توسط مرکز فناوری اطلاعات و خوابگاه • ایجاد فرصت‌های شغلی در حین تحصیل توسط قسمت‌های مختلف دانشگاه 	<ul style="list-style-type: none"> • دوره‌های آموزشی شغلی توسط خود دانشجویان برای دانشجویان ورودی در زمینه اشتغال زایی و کارآفرینی 	میان مدت
<ul style="list-style-type: none"> • انجام پژوهش در زمینه توانایی‌ها و نیازهای شغلی زنان سرپرست خانوار و تطابق نتایج با واقعیت‌های شغلی جامعه و ارائه گزارش به سازمان‌های مربوطه 	<ul style="list-style-type: none"> • راه‌اندازی فضای مطالعه و ورزشی خوابگاهی و توسط امور خوابگاه خیرین و دانشگاه • برگزاری ورزش‌هایی جهت تخلیه هیجانی 		بلند مدت

نقشه‌ی راه تاب‌آوری روابط فرازنشویی همسران زندانیان

استان خراسان جنوبی

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	
<ul style="list-style-type: none"> • مهارت‌آموزی به زندانیان • آموزش بهبود زندگی مشترک 	<ul style="list-style-type: none"> • اشتغال‌زایی و تربیت نیرو در داخل زندان 		کوتاه مدت
<ul style="list-style-type: none"> • توانمندسازی زنان • تقویت بهداشت روانی زنان 	<ul style="list-style-type: none"> • حضور مشاور و مددکار همراه خانواده‌ها 		میان مدت
	<ul style="list-style-type: none"> • خدمات مشاوره‌ای رایگان به همسران زندانیان 	<ul style="list-style-type: none"> • آموزش رسانه‌ای • آموزش مهارت‌های ارتباطی به صورت دوره‌های طولانی و بلندمدت • تامین کمک مالی از سوی دستگاهها و مشارکت‌های مردمی ویژه خانواده زندانیان • ایجاد مکانیزم‌های مناسب برای راه‌اندازی کسب و کارهای کوچک جهت تقویت سیستم معاش خانواده 	بلند مدت

نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان در حال طلاق در دوره عقد استان خراسان جنوبی

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	
<ul style="list-style-type: none"> • برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای مشاوران در طرح به مدت ۳۲ ساعت • مشاوره فردی با هر یک از زوجین به مدت ۳ جلسه 	<ul style="list-style-type: none"> • اشتغال زایی و تربیت نیرو در داخل زندان 		کوتاه مدت
	<ul style="list-style-type: none"> • مشاوره زوجی به مدت ۲ الی ۵ جلسه 		میان مدت
	<ul style="list-style-type: none"> • برگزاری جلسات کارگاه‌های مهارت‌آموزی ویژه زوجین سازش کرده به مدت ۲۰ ساعت 	<ul style="list-style-type: none"> • الزام قانونی طرح مشاوره قبل از طرح تا ۲ سال پس از انجام پایلوت طرح توسط مراجع قانونی • تصویب طرح مشاور خانواده (مشابه طرح پزشک خانواده) 	بلند مدت

نقشه‌ی راه تاب‌آوری دختران مزدوج زیر سن قانونی استان خراسان جنوبی

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	
<ul style="list-style-type: none"> • برگزاری دوره های آموزشی برای مشاوران قبل از ازدواج • اجباری شدن مشاوره قبل از ازدواج توسط دفاتر ثبت • برگزاری دوره آموزشی برای دفترداران و قضات خانواده • برگزاری جلسات برای معتمدین محلی و افراد صاحب نفوذ 	<ul style="list-style-type: none"> • توانمند کردن خانواده ها دارای فرزند در شرف ازدواج • فهم قوانین و حقوق مربوط به زندگی مشترک 	<ul style="list-style-type: none"> • دفاع از حقوق شخصی در هنگام ازدواج • ایجاد روحیه تصمیم منطقی و توجه به ملاک های درست 	کوتاه مدت
<ul style="list-style-type: none"> • برگزاری کارگاه های آموزشی برای دختران دبیرستان • برگزاری کارگاه ها و جلسات ضمن خدمت برای معلمان 	<ul style="list-style-type: none"> • تهیه بروشور و بنر و فعالیت های تبلیغاتی توسط نهادهای فرهنگی • اجرای برنامه های سازگاری زناشویی و مهارت های همسرداری دختران مزدوج 	<ul style="list-style-type: none"> • شناسایی و حل مشکلات دختران مزدوج زیر سن قانونی از طریق دفاتر ثبت • جلوگیری از تاثیرات منفی دختران مزدوج در مدارس توسط آموزش و پرورش 	میان مدت
<ul style="list-style-type: none"> • گنجاندن مفاهیم آموزشی مربوط به ازدواج در برنامه های درسی آموزش و پرورش • گذراندن واحدهای درسی در دانشگاهها • گذراندن واحدهای درسی در حوزه علمیه 	<ul style="list-style-type: none"> • اصلاح باورهای مردمی بوسیله افراد صاحب نفوذ مانند امامان جماعت و معتمدین محلی 	<ul style="list-style-type: none"> • اصلاح سبک زندگی و شیوه ازدواج • تغییر قوانین ازدواج جهت حمایت از دختران زیر ۱۸ سال • ایجاد طرح دائمی مشاور خانواده در مراکز درمانی محلی و روستایی • اولویت دادن به موضوع ازدواج توسط نهادهای اقتصادی و فرهنگی کشور 	بلند مدت

نقشه‌ی راه تاب‌آوری محله‌ی حاشیه نشین خیرآباد بیرجند استان خراسان جنوبی

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	
<ul style="list-style-type: none"> • آموزش مهارت‌های زندگی • آموزش تاب‌آوری زنان در شرایط بحرانی • آموزش بهبود کیفیت استانی • آموزش مهارت‌های فرزندپروری • آموزش مدیریت بحران • شرکت در سخنرانی مجالس مذهبی • جلسات دوره‌می • تشکیل کانال تلگرامی و معرفی محصولات هر یک از اعضا 			کوتاه مدت
	<ul style="list-style-type: none"> • ارائه محصولات خانگی (خشک کردن میوه) 	<ul style="list-style-type: none"> • تولید صنایع دستی • ایجاد مشاغل خانگی 	میان مدت
			بلند مدت

نقشه‌ی راه تاب‌آوری محله‌ی توحید بیرجند با محوریت «خیانت‌های زناشویی» و «شکاف بین نسلی»

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	
<ul style="list-style-type: none"> • برگزاری دوره‌های آموزشی قبل از ازدواج و بعد ازدواج با موضوع سبک زندگی و نکات همسرمداری • جذب جوانان به اماکن مذهبی • تهیه کلیپ‌های تاثیرگذار با پرورشور و.. و نصب و پخش آن در اماکن پر رفت و آمد و یا وسایل نقلیه • تهیه کتابچه‌های کوچک و هدیه به اشخاص • تشکیل انجمن باحضور افراد آسیب دیده و متخصص این امر • فعالیت اعضای مذهبی و مقید و رفت و آمد و نشر عقاید 		<ul style="list-style-type: none"> • تغییر قوانین (ضعف قوانین) 	کوتاه مدت
		<ul style="list-style-type: none"> • ایجاد و گسترش مراکز تخصصی (عدم پیگیری خانواده در پیگیری حق و حقوق خود) 	میان مدت
			بلند مدت

نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان دچار اختلافات خانوادگی در معرض طلاق در استان خراسان جنوبی

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر
<ul style="list-style-type: none"> شرکت در دوره آموزشی فتوشاپ ثبت نام در دوره آموزش حرفه‌ای خیاطی فنی و حرفه‌ای آموزش رانندگی به اعضای متقاضی آموزش مهارت‌های زندگی آموزش توانمندی فردی 		
<ul style="list-style-type: none"> بازاریابی برای فروش شیرینی خانگی 	<ul style="list-style-type: none"> تولید شیرینی خانگی پی‌گیری فعالیت برای روزنامه‌های محلی یا سایت‌های خبری به عنوان خبرنگار بافت یک فرش شش متری 	

نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان سرپرست خانوار شهرستان بیرجند

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	
<ul style="list-style-type: none"> آموزش مهارت خودآگاهی جهت افزایش اعتماد به نفس و خودباوری آموزش مهارت ارتباط موثر شرکت در دوره‌های مدیریت اقتصادی آموزش یکی از مهارت‌های حرفه‌ای 	<ul style="list-style-type: none"> استفاده از ظرفیت مشاوره جهت خودشناسی (بهبیست، امداد و ...) 		کوتاه مدت
	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد مشاغل خانگی دریافت تسهیلات ایجاد بازرگانی و مدیریت عرصه تولیدات و شرکت در نمایشگاه‌ها 		میان مدت
			بلند مدت

نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان سرپرست خانوار (مطلقه، اعتیاد همسر) دیرستان حضرت زینب (س) شهرستان بیرجند

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	
<ul style="list-style-type: none"> • آموزش مهارت فرزند پروری • افزایش تاب‌آوری فرزندان از طریق آموزش • آموزش مهارت ارتباط موثر برای مادران و فرزندان به طور جداگانه • آموزش مهارت مدیریت هیجان ویژه فرزندان • شرکت در دوره تربیت مربی سواد رسانه‌ای و سپس آموزش به اعضای گروه • آموزش مهارت مدیریت استرس 	<ul style="list-style-type: none"> • تشکیل کانال تلگرامی و معرفی محصولات هر یک از اعضا 		کوتاه مدت
<ul style="list-style-type: none"> • فعالیت‌های اجتماعی ورزشی • تشکیل دوره‌های ماهانه 	<ul style="list-style-type: none"> • حضور در بازارچه فروش در دیرستان حضرت زینب(س) • حضور در نمایشگاه مشاغل آموزش و پرورش و عرضه محصولات • عرضه محصولات در دوره‌های ماهانه • • تهیه دفترچه حساب پس‌انداز آتیه فرزندان • ثبت نام در دانشگاه علمی-کاربردی 		میان مدت
			بلند مدت

نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان سرپرست خانوار تحت پوشش موسسه‌ی خیریه حضرت رسول اکرم و کارگاه توانبخشی دست‌های پرتوان شهرستان بیرجند

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	
<ul style="list-style-type: none"> آموزش مهارت ارتباط موثر برای مادران و فرزندان به طور جداگانه دریافت خدمات مشاوره از نهادهای دولتی و دریافت وام 	<ul style="list-style-type: none"> حمایت دولت از فرزندان حمایت سازمان بهزیستی 	<ul style="list-style-type: none"> انتقال پول و سرمایه به محل تولید ارائه سهام عدالت 	کوتاه مدت
<ul style="list-style-type: none"> برگزاری دوره های رایگان مهارت آموزی 	<ul style="list-style-type: none"> دریافت خدمات مشاوره از نهادهایی مانند کمیته امداد و بهزیستی 		میان مدت
	<ul style="list-style-type: none"> تشکیل کارگاه های تولیدی کوچک با همکاری چند نفر از اعضا تهیه بودجه از نهادهای دولتی و دریافت وام 		بلند مدت

نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان دختران بازمانده از تحصیل و ازدواج تحت حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) شهرستان سرایان استان خراسان جنوبی

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر
کوتاه مدت	<ul style="list-style-type: none"> • اطلاع‌رسانی به خانواده‌های در معرض آسیب جهت حضور در دوره های آموزشی • مراجعه به واحد فرهنگی کمیته امداد جهت دادن بسته‌های آموزشی برای خانواده‌ها • مراجعه به فنی و حرفه‌ای و بررسی رشته‌های شغلی 	<ul style="list-style-type: none"> • مراجعه به مشاوره شغلی کمیته امداد امام خمینی (ره) و خدمات وام • مراجعه به اداره کار و شناسایی مکانهای نیاز به کار • مراجعه به فرمانداری و درخواست شغل. • مراجعه به واحد اشتغال جهت شرکت در دوره‌های کارآفرینی
میان مدت	<ul style="list-style-type: none"> • مراجعه به اداره آموزش و پرورش و مرکز مشاوره جهت برگزاری دوره های آموزشی • مراجعه به فرمانداری برای افزایش مکان و امکانات برای ترک اعتیاد 	<ul style="list-style-type: none"> • مراجعه به بهزیستی و نیروی انتظامی جهت کمک های مالی به خانواده های آسیب و ... • مراجعه به نیروی انتظامی برای برگزاری کارگاه فضای مجازی
بلند مدت		

نقشه‌ی راه تاب‌آوری دانش‌آموزان دختر تحت حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) شهرستان زیرکوه استان خراسان جنوبی

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	
<ul style="list-style-type: none"> آموزش مهارت فرزند پروری آموزش سواد رسانه ای و سپس آموزش به اعضای گروه آموزش مهارت مدیریت استرس دریافت خدمات مشاوره از نهادهای دولتی 	<ul style="list-style-type: none"> دریافت تسهیلات 	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد بازاریابی و مدیریت عرصه تولیدات و شرکت در نمایشگاه‌ها 	کوتاه مدت
	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد گروه‌های اجتماع محور 		میان مدت
			بلند مدت

نقشه‌ی راه تاب‌آوری نوع‌روسان تحت حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) شهرستان نهبندان استان خراسان جنوبی

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	
<ul style="list-style-type: none"> • مراجعه به فرمانداری و درخواست کارگاه آموزشی • مراجعه به فنی و حرفه ای و درخواست کلاس آموزشی مجازی • مراجعه به بسیج و درخواست تشکیل جلسه های مشاوره • مراجعه به بخش فرهنگی کمیته امداد و درخواست کلاس • درخواست اردوی آموزشی از رئیس کمیته امداد • تهیه بسته آموزشی از بهزیستی نیروی انتظامی 	<ul style="list-style-type: none"> • مراجعه به مشاوره کمیته امداد و درخواست مشاوره • فرستادن مشاور توسط بهزیستی • مراجعه به واحد انتقال و درخواست وام 	<ul style="list-style-type: none"> • ایجاد شغل 	کوتاه مدت
<ul style="list-style-type: none"> • مراجعه به واحد فرهنگی و درخواست کتابچه آموزشی 	<ul style="list-style-type: none"> • مراجعه به بهزیستی و درخواست نمایشگاه 		میان مدت
			بلند مدت

نقشه‌ی راه تاب‌آوری حاشیه‌نشین شهرک معصومیه شهرستان بیرجند استان خراسان جنوبی

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر
<ul style="list-style-type: none"> تقویت مهارت‌های زندگی در خانواده‌ها ویژه والدین (پدران مادران) 	<ul style="list-style-type: none"> مهارت آموزشی توانایی‌های افراد شامل عرقیات گیاهان دارویی و معطر، تهیه شیرینی و نان‌های خانگی و تو بافی ابتدا از توانمندی‌های خود افراد برای آموزش استفاده می‌شود استفاده از مهارت آموزشی کلاس‌های فنی و حرفه‌ای همچون کار با چرم و نمذ نشست گروه‌ها در خانه و مسجد 	<p>کوتاه مدت</p>
<ul style="list-style-type: none"> اردو و برنامه‌های تفریحی و ورزشی همچون شنا هماهنگی با پارک فدک (شهرداری) ۲- استفاده از سالن‌های شنا و هماهنگی با جایی که مبلغ مناسب تری دریافت کند هماهنگی برای اردوی یک روزه زیارتی ثبت نام و رضایت نامه بیمه و هماهنگی با سرویس و تدارک میان وعده و نهار 		<p>میان مدت</p>
		<p>بلند مدت</p>

نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان بدسرپرست شهرستان طبس استان خراسان جنوبی

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	
<ul style="list-style-type: none"> • تقویت مهارت های زندگی در خانواده ها ویژه والدین (پدران مادران) • نیاز سنجی از طریق برگزاری جلسه والدینی 	<ul style="list-style-type: none"> • مهارت آموزی: با توجه به کاربرد شماره ۱ از توانایی های افراد شامل عرقیات گیاهان دارویی و معطر، تهیه شیرینی و نان های خانگی و تو بافی ابتدا از توانمندی های خود افراد برای آموزش استفاده می شود • استفاده از مهارت آموزی کلاس های فنی و حرفه ای همچون کار با چرم و نمد 	<ul style="list-style-type: none"> • اردوو برنامه های تفریحی و ورزشی همچون شنا • هماهنگی با پارک فدک (شهرداری) • استفاده از سالن های شنا و هماهنگی با جایی که مبلغ مناسب تری دریافت کند • هماهنگی برای اردوی یک روزه زیارتی ثبت نامرضایت نامه بیمه و هماهنگی با سرویس وتدارک میان وعده و نهار • نشست گروه ها در خانه و مسجد 	کوتاه مدت
			میان مدت
			بلند مدت

نقشه‌ی راه تاب‌آوری زنان مطلقه شهرستان سرپیشه استان خراسان جنوبی

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	
<ul style="list-style-type: none"> • به کمیته امداد مراجعه می‌کنیم و از آن‌ها می‌خواهیم ما را به کلاس شیرینی‌پزی و نان‌پزی بفرستند و بعد از آموزش به ما وام بدهند تا امکانات برای ایجاد شغل را تهیه کنیم • مراجعه به کمیته و درخواست برای برگزاری کلاس چرم دوزی 	<ul style="list-style-type: none"> • تشکیل کلاس توسط کمیته امداد، بهزیستی یا فنی حرفه‌ای) • مراجعه به موسسات فنی و حرفه-ای برای آموختن مهارت یادگرفتن مهارت 	<ul style="list-style-type: none"> • درخواست وام از کمیته امداد برای ایجاد شغلی • درخواست وام برای راه‌اندازی پرواربندی 	کوتاه مدت
<ul style="list-style-type: none"> • ثبت در کلاس‌های آموزش اشتغال 	<ul style="list-style-type: none"> • تهیه دوک نخ، دستگاه، تخته، طناب، چوب و داشتن پول • تهیه نخ، نقشه، دستگاه دار قالی، چاقو و دستک و داشتن پول 		میان مدت
			بلند مدت

نقشه‌ی راه تاب‌آوری خانوارهای حاشیه‌نشین حاجی آباد شهرستان بیرجند استان خراسان جنوبی

ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر	
<ul style="list-style-type: none"> • برگزاری کارگاه‌های آموزشی مهارت‌های زندگی • برگزاری جلسات مشاوره برای زنان مطلقه و بدسرپرست 		<ul style="list-style-type: none"> • ایجاد سمن در منطقه حاشیه‌نشین حاجی آباد 	کوتاه مدت
			میان مدت
			بلند مدت